

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiæ Augustæ Scriptores VI

Ælius Spartianus. Vulc. Gallicanus. Julius Capitolinus. Trebell. Pollio. Ælius
Lampridius. Flavius Vopiscus

Spartianus, Aelius

Lugduni Batavorum, 1671

De Censorino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51232)

scientia naturæ facilitate verbosa est. Quare ad Cenforinum revertar, hominem nobilem: sed qui non tam bono quam malo Reip. septem diebus dicitur imperasse.

DE CENSORINO.

CENSORINUS, vir plane militaris & antiquæ in curia dignitatis, ¹ bis consul, bis præfectus prætorii, ter præfectus urbis, ² quartò proconsul, ter-

SALMASIUS.

1 Bis consul, bis præfectus prætorii, ter præfectus urbi. Enumerat ordine gradus omnes dignitatum quos percurrit hic Cenforinus, & à summo incipiens qui est consulatus, desinit in legationes extra ordinem. proximam consulatui facit præfecturam prætorii, deinde præfecturam urbis, postquam nominat proconsulatum, deinde consularitatem, mox praturam, ædilitatem & quaesturam. ascendit igitur ad consulatum hi gradus erant. *Quæstor, Ædilis, prætor, consularis, proconsul, præfectus urbi, præfectus prætorio, consul.* hic apicem omnium dignitatum & culmen obtinebat. eodem ordine quo heic leguntur, positas istas dignitates in multis illorum temporum inscriptionibus licet legere. unam aut alteram heic producemus, reliquas ad alium tractatum referrebimus, quem de populi R. magistratibus, & officiis domus Augustæ paramus. Vetus inscriptio Romæ in hortis Matthæiorum.

VETTIO. AGORIO. PRÆTEXTATO
 QUÆSTORIO. CANDIDATO
 PRÆTORI. VREANO
 CORRECTORI. TYSCIE. ET. VMBRIÆ
 CONSULARI. LYSITANIÆ
 PROCONSULI. ACHAIÆ
 PRÆFECTO. VRBI
 PRÆFECTO. PRÆT. II. ITALIÆ. ET.
 ILLYRICI
 CONSULI. DESIGNATO.

item alia hoc modo :

TYRANNIÆ. ANICIÆ
 IVLIANÆ. C. F. CONIVGI
 Q. CLODI. HERMOGENIANI
 OLYBRI. V. C.

CONSULARIS. CAMPANIÆ
 PROCONSULARIS. AFRICIÆ
 PRÆFECTI. VRBIS.

PRÆFECTI. PRÆT. ILLYRICI
 PRÆF. PRÆT. ORIENTIS
 CONSULIS. ORDINARIÏ.

atque ita in aliis multis, de quibus nos alibi.

CASAUBONUS.

2 Quartò proconsul, tertio consularis l. Præcessit bis consul. In antiquis populi Ro. historiis simile nihil leges: ut bis consul tertio fuisse consularis dicatur. sed ut qui proconsulares provincias administrabant, dicebantur proconsules; sic erant aliæ provinciæ, quas qui regebant, consulares dicebant. Sic Italiam quatuor consularibus commissam narrat Spartianus. Apud Ammianum vero consularium Baticæ & Pannoniæ, fit mentio. aliorum alibi præsertim in antiquis lapidibus. Ita est interpretari hanc lectionem: sed præstat distinctionem sequi, quam ex suis libris Puteanus adnotaverat: *tertio consularis legatus, prætorius secundo, ædilitius quarto, quæstorius tertio.*

'tertiò consularis, legatus prætorius secundò, ædilitius quartò, quæstorius tertio, extra ordinem quoque legatione Persica functus, etiam Sarmatica. Post omnes tamen honores quum in agro suo degeret senex, atque uno pede claudicans vulnere quod bello Persico Valeriani temporibus acceperat, ² factus est imperator, & scur.

SALMASIUS.

1 Tertio consularis, legatus prætorius secundo.] Distinguit Casaubonus: tertio consularis legatus, prætorius secundo. sed nihil opus hac distinctione. legati prætorii, & legati Augusti pro prætore semper dicti sunt qui provincias prætorias nomine Cæsaris administrabant. qui vero consulares provincias ejusdem Cæsaris missu regebant. etsi hi quoque legati essent Augusti & legati consulares dicerentur, consulares tamen simpliciter illius provinciæ cui præerant, vocabantur. hinc fit, ut nunquam legas prætorium alicujus provinciæ, sed semper legatum prætorium, aut legatum pro prætore, aut etiam pro prætorem. at consulares provinciarum sæpissime occurrunt in veterum libris & antiquis saxorum monumentis. multa multis locis horum commentariorum diximus ad hujus loci illustrationem pertinentia, quorum quædam heic summam repetenda, ne cum viro doctissimo mireris, hunc Censorinum tertio consulem dici, qui bis tantum fuerat consul. ex divisione provinciarum ab Augusto primum instituta, populus habuit suas provincias, habuit & Augustus suas. ex populi provinciis, aliæ fuere prætorias, aliæ consulares. Cæsaris item provinciæ, partim prætorias, partim consulares erant. populi provinciæ antiquo more, qui stante rep. obtinuit, annuis magistratibus regebantur, & in eas sortito mittebantur prætores & proconsules. sed quemadmodum etiam sub libera republica multi prætorii viri provincias prætorias jure & imperio consulari rexerunt, & proconsules inde dicti

sunt, etsi nunquam consules fuissent: sic sub imperatoribus omnes fere qui ad regendas provincias ex parte populi proficiscebantur, consulari potestate eas administrabant, & proconsules dicebantur, & sic omnes populi provinciæ proconsulares appellata. hinc tam frequens per illa tempora proconsulum mentio, qui nunquam consulatum gesserant, quique proconsules prius fierent, quam consules. prætorii enim viri qui consulari vel proconsulari imperio provincias gubernabant, proconsules vocabantur. quod alibi pluribus confirmamus. Cæsar autem provinciis suis regendis, quæ prætorias essent, prætorios viros imponebat, qui legati prætorii Augusti, vel legati Augusti pro prætore dicebantur. consularibus vero præponebat viros consulares, qui legati consulares, vel consulares simpliciter nuncupabantur. & hæc semper differentia observata est, ut proconsules vocarentur, qui populi provincias jure consulari regerent, consulares vero qui provinciis Augusti præerant cum imperio consulari. ceterum quemadmodum proconsules dicti sunt, omnes qui prætorias etiam populi provincias administrabant: sic post Constantinum nulli jam prætorii legati Augusti, sed omnes consulares sunt appellati. inde provinciæ proconsulares, consulares, & præsidiales illis temporibus tantum cognita, nullæ dehinc prætorias. sed hæc alias pluribus.

GRUTERUS.

2 Factus est imperator, & scurvarius &c.] Pal. non agnoscit illud Imperator &c.

s. Extat

scurrarum joco Claudius appellatus est. Quumque se gravissime gereret, neque à militibus ob disciplinam censoriam ferri posset, ab his ipsis à quibus factus fuerat, interemptus est. Extat ejus sepulcrum, in quo grandibus literis circa Bononiam incisi sunt omnes ejus honores, ultimo tamen versu adscripto,

FELIX AD OMNIA, INFELICISSIMUS IMPERATOR.

Extat ejus familia, Censorinorum nomine frequentata: cujus pars Thracias odio rerum Romanarum, pars Bithyniam petiit. Extat etiam domus pulcherrima adjuncta gentibus Flaviis, quæ quondam Titi principis fuisse perhibetur. Habes integrum numerum triginta tyrannorum, qui cum malevolis quidem,

sed

CASaubonus.

2 Extat etiam domus pulcherrima adjuncta gentibus Flaviis. Quomodo gentibus adjuncta domus? Lego, adjuncta adibus Flaviis. corruerunt, qui meminere initio sequentis vitæ gentium Flaviarum haberi mentionem.

3 Qui cum malevolis quidem, sed bono animo causabaris. Insignis emendatio est, quam imputat nobis hoc loco unicus regie bibliothecæ codex: nam omnes alii nullo plane sensu, qui cum male nobis quidem. Cæteri, inquit, malo animo & obrectandi studio me reprehendebant, ob promissum in libri titulo majorem tyrannorum numerum, quam potuissem invenire. tu reprehendisti quidem, sed animo non malo: quin imo juvisti etiam, & unde supplerem quod deerat suggestisti. Causari est ἀδικῶν & cum aliquo expoſtulare. hinc nostrum gausser. neque aliter hoc loco interpretandum. hinc apud B. Ambrosium causas prestare, pro aliquid committere, unde causandi occasio detur malevolis.

SALMASIUS.

1 Felix ad omnia, infelicissimus imperator. Elegantius Palatinus: felix omnia, infelicissimus imperator. quæ Græca locutio est, τὸν πάντων ἀδικοῦντων. tu

πάντων ἀδικῶν. Poëta: cætera Grajus. Sallustius: sanctus alia. Tertullianus de Pallio: cum ob cultum omnia candidatiam, & ob notam vittæ, & privilegium galeri Cereri mitiantur. idem alibi: ad hoc enim venerat, ut à delicto purus, & omnia sanctus pro peccatoribus obediret. plura ad ipsum Tertullianum de Pallio congestimus quæ heic repetenda non duximus.

3 Qui cum malevolis quidem, sed bono animo causabaris. Ita restituit hunc locum Casaubonus, & merito de hac emendatione gloriatur. est enim egregia. facile tamen fuit veterem & primam editionem legenti, mendum typographicum, quod in illa hæserat, corrigere. sic enim ea habet, qui cum malevolis quidem, sed bono animo causabaris. quis non miretur supinitatem, & negligentiam, vel ἀδελφῶν potius, eorum qui sequentes editiones adornarunt, quibus vitium typographi non suboluit, deditaque opera depravarunt, quod exigua vel nulla opera poterant emendare, si oculis suis usi essent? Palatinus, malevolis.

GRUTERUS.

3 Qui cum malevolis quidem, &c. Lectio codicis Regii propius accedit Palatinus quam vulgati. hi enim præferunt male nobis; ille male vobis.

I TRA-

sed bono animo causabar. Da nunc cuius libellum non tam diserte quam fideliter scriptum. Neque ego eloquentiam videor pollicitus esse, sed rem: qui hos libellos quos de vita principum edidi, non scribo, sed dicto: & dicto cum ea festinatione, quam, siquid vel ipse promisero vel tu petieris, sic perurges ut respirandi non habeam facultatem. Nunc ad Claudium principem redeo: de quo speciale mihi volumen, quamvis breve merito vitæ illius videtur edendum: addito fratre singulari viro, ita ut de familia tam sancta & tam nobili saltem pauca referantur.

TREBELLII POLLIONIS
DIVUS CLAUDIUS,
A D
CONSTANTINUM AUG.

VENTUM est ad principem Claudium, qui nobis intuitu Constantii Cæsaris cum cura in

CASAUBONUS.

TREBELLII POLLIONIS.] Hunc verum auctorem esse, initio libri precedentis probavimus. inferius autem dicturi sumus, videri hunc librum *Agonodoli* esse prioris editionis; cum initio aliter hanc vitam auctor edidisset.

2 Ventum est ad principem Claudium, q.] Ita scripti. Erat editum, Feliciter ventum est ad pr. Cl. qui ridiculus error ab antiquorum consuetudine profectus est, qui completo libro vocem FELICITER subicere soliti, ac statim scriptionem continuare. Hieronymus ad Marcellam: Scire debemus apud Hebraeos in fine librorum unum è tribus salere subiecti: ut aut Amen מן scribant, aut Sela סלה, aut Salom, שלום quod exprimit pacem, unde & Salomon pacificus dicitur:

ut sclemus nos completis opusculis ad distinctionem rei alterius sequentis, medium interponere Explicite, aut Feliciter, aut aliquid istiusmodi. Qui antiquas membranas aliquando tractarunt, verissimum esse norunt quod ait Hieronymus. saepe enim invenias diversos libros, interdum etiam auctorum diversorum opera, sine ullo spatio continuata, altera tamen harum dictionum interposita. Librarii vero vocem illam modo appingunt fini prioris libri, modo sequentis initio. Scripserat igitur librarius, Divus Claudius. Feliciter. sic supra invenimus in regio, Antoninus Pius. Feliciter.

SALMASIUS.

2 Ventum est ad principem Claudium.] Si mei iudicii res esset, pollem tolli